

XIX. EÖTVÖS KONFERENCIA

Program- és absztraktfüzet

Eötvös József Collegium
2018. április 20–21.

A KONFERENCIA PROGRAMJA

Április 20. péntek

„A” szekció

„B” szekció

„C” szekció

9:00 A konferencia megnyitója

9:10–10:40
Orientalisztika9:10–10:30
Természetföldrajz - földtudomány9:10–10:40
Gazdaság és társadalom10:45–11:45 Kerekasztal-beszélgetés

A magyar kisebbségek helyzete az oktatásban

11:45–12:45 *Ebédészünet*12:45–14:45
Dráma és színház12:45–14:05
Társadalomföldrajz12:45–14:45
Társadalom és közösség15:00–17:30
Filozófia14:15–14:55
Fizika14:55–16:25
Szociológia elmélet15:10–17:40
Irodalom és interpretáció16:35–17:05
Empirikus szociológia

Április 21. szombat

„A” szekció

„B” szekció

„C” szekció

9:00 A konferencia megnyitója

9:00–11:00
Művészettörténet9:00–10:00
Plenáris előadás9:00–10:00
Kémia11:15–12:15
Plenáris előadás10:15–12:15
Filológia és fordítás10:10–11:50
Ókortörténet12:15–13:15 *Ebédészünet*13:15–16:05
Biológia13:15–15:45
Nyelvtudomány11:50–13:50
Középkortörténet16:15–17:55
Informatika16:00–18:00
Humán neveléstudomány14:45–16:45
Koraújkori és újkori
történelem
17:00–18:30
Modernkori történelem
1945 előtt18:10–19:20
Reál neveléstudomány18:45–19:45
Modernkori történelem
1945 után

KORAÚJKORI ÉS ÚJKORI TÖRTÉNELEM SZEKCIÓ

(„C” szekció, szombat 14:45–16:45)

14:45–15:15	Virág Csilla: Énekmondók a kora újkorban?
15:15–15:45	Rácz Balázs Viktor: A "jámbor fejedelem"
15:45–16:15	Muraközy Virág: Napóleon magyarországi megítélésének feltérképezése a Kazinczy-levelezés tükrében
16:15–16:45	Pap Lázár: A törvényenkívüliség kultusza átalakuló társadalmakban: Rózsa Sándor és Jesse James

16:45–17:00 Kávészünet

MODERNKORI TÖRTÉNELEM 1945 ELŐTT SZEKCIÓ

(„C” szekció, szombat 17:00–18:30)

17:00–17:30	Szabó Róbert: A Kalocsai Jézus-Társasági Intézet története és áldozatvállalása az első világháborúban
17:00–18:00	Erdős András Patrik: Köztörvényes bűnözők a Budapesti Forradalmi Törvényszék előtt
18:00–18:30	Taschek Zoltán: Vass József népjóléti és munkaügyi miniszteri tevékenysége (1922-1930)

18:30–18:45 Kávészünet

MODERNKORI TÖRTÉNELEM 1945 UTÁN SZEKCIÓ

(„C” szekció, szombat 18:45–19:45)

18:45–19:15	Somogyi Dániel: Az 1956-os magyarországi forradalom és a keletnémet-magyar kulturális kapcsolatok
19:15–19:45	Szabó Georgina: A „méltánytalanul elfeledett” Közép-Európai Kezdeményezés – az első lépés az Európába vezető úton?

KORAÚJKORI ÉS ÚJKORI TÖRTÉNELEM SEKCIÓ
(„C” szekció, szombat 14:45–16:45)

14:45–15:15

Virág Csilla

Eötvös Lóránd Tudományegyetem

Énekmondók a kora újkorban?

Az énekmondók a középkori Angliában a szórakoztatás egyik alapvető formáját jelentették. A nemesi, uralkodói udvarokban történő alkalmazásukról számos forrással rendelkezünk, jelenlétüket elismeri a szakirodalom. A kora újkori énekmondókról ugyanakkor ez nem mondható el. Gyakori feltételezés, hogy a nyomtatás megjelenésével és elterjedésével az énekmondók háttérbe szorultak, szolgálataik feleslegessé váltak, helyüket a specializálódott zenészek és színészek vették át.

Ez a feltételezés azonban minden bizonnyal téves. A nyomtatás nem lehetetlenítette el az énekmondókat, sőt, az olcsó nyomtatványok és az oralitás, így az énekmondók is szoros egymásra utaltságban működtek. Az azonban tagadhatatlan, hogy a 16. század vége felé haladva egyre kevesebb alkalommal találkozunk a forrásokban az általánosan magyarul énekmondónak nevezett minstrel kifejezéssel, a 17. századra pedig szinte teljesen eltűnik a megnevezés. Ez azonban nem feltétlenül jelenti azt, hogy maga a tényleges tevékenység is eltűnt volna, sokkal inkább egy terminológiai változásról beszélhetünk. A források alapján megfigyelhető, hogy a minstrel kifejezést felváltja a musician, amely azonban nem jelenti szükségszerűen a tevékenységi kör megváltozását is, ahogy az a kifizetések időpontjai és összege alapján megállapítható. Sokkal inkább egy a csavargók elleni törvények hatására bekövetkezett megnevezésbeli változásról beszélhetünk, mely a tevékenységi kör és a patronálási rendszer minden bizonnyal érintetlenül hagyta.

Mégis a szakirodalom könnyen ignorálja a kora újkori énekmondók működésének lehetőségét. Előadásomban így arra szeretnék kitérni, hogy milyen nehézségek merülnek fel a szórakoztatók ezen csoportjának vizsgálata kapcsán, milyen terminológiai problémákba ütközhet a kutató és egyáltalán milyen forrásokra hagyatkozhat, ha ezt az illékony csoportot, a kora újkori angol énekmondók csoportját kívánja rekonstruálni. A megnevezésbeli változást is figyelembe véve igyekszem bemutatni olyan mintákat, melyek a tevékenység, illetve a köré épülő patronálási rendszer fennmaradását igazolják.

15:15–15:45

Rácz Balázs Viktor

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A "jámbor fejedelem"

Bár Rhédei Ferenc csak rövid ideig (1657 november - 1658 január) volt Erdély fejedelme, személye és munkássága sok egyéb tekintetben is érdemes a vizsgálatra. Ennek ellenére sem róla, sem családjáról nem született még időtállóan használható monográfia vagy tanulmány. A meglévő szakirodalom sem egységes ugyanakkor sok tekintetben, így az előadás célja az ellentmondások tisztázása és az életpálya új adatokkal való kiegészítése.

Pontosításra szorultak olyan információk, mint születésének és halálának időpontja, az általa viselt tisztségek és a fejedelemségről való lemondáshoz vezető út kronológiája. Új

szemszögből vizsgálható meg alakja a választási conditionak vizsgálatával, amely fejedelemségének talán legmaradandóbb terméke. Ezek a feltételek ugyanis mintául szolgáltak a későbbi erdélyi fejedelmek megválasztásakor.

Ezenkívül újonnan feltárt vagy Rhédei személyének vizsgálatakor eddig fel nem használt források kutatásba való bevonása tovább színesítheti a róla kialakult képet. A "jámbor fejedelem" közéleti működésére vonatkozóan Az Erdélyi Országgyűlési Emlékek Teleki Mihály és II. Rákóczi György levelezése mellett Bethlen János, Georg Krauss és Petrisevits-Horvát Kozma írásai szolgáltak izgalmas adalékokkal. Művelődés pártoló tevékenységét halotti beszédéből és Báthori G. Mihály neki ajánlott "Hangos trombita ..." című művéből ismerhetjük meg közelebbről. Szintén ezekről illetve birtokigazgatásáról és kapcsolati hálójáról a kisérei Rhédei család levéltárának anyaga nyújt információt.

Rhédei a források alapján olyan személyiségnek tűnik, aki közéleti pályája során Erdély sorsát szem előtt tartva próbált meg cselekedni, ugyanakkor ha csak tehette került a konfliktus és a viszályt. Lehetőségeihez mérten fejedelmi hatalmáról lemondva, birtokára visszavonulva fejedelmi tanácsosként és főispánként is igyekezett elősegíteni Erdély békés fejlődését, például nevelés - és művelődéspártoló munkájával. A történeti kutatás számára választási conditioni, kormányzattörténeti, jótékonykodásai pedig művelődéstörténeti szempontból tehetik őt érdekes elemzés tárgyává. Tevékenysége a politikatörténeti vizsgálódáskor sem hanyagolható el, többek között II. Rákóczi György lengyelországi hadjáratakor, valamint utána fejedelemként, és még később a Zólyomi-nota idején játszott szerepéért sem.

15:45–16:15

Muraközy Virág

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Napóleon magyarországi megítélésének feltérképezése a Kazinczy-levelezés tükrében

Előadásomban Napóleon magyarországi megítélését fogom vizsgálni a XIX. század elején a Kazinczy-levelezés tükrében. Az ország és a francia császár viszonya politikai szempontból jól feldolgozott a szakirodalomban, tudjuk, hogy az országgyűlés végig kitartott az udvar mellett Napóleonnal szemben, a magyar bonapartisták száma igen csekély volt és nem alakult ki közöttük együttműködés egy esetleges Habsburg-ellenes felkelés támogatása érdekében. Azonban kevés kísérlet történt ezidáig annak feltárására, hogy miként tekintett rá a korban a magyar véleményformáló elit, annak ellenére, hogy már életében mítoszok övezték a személyét, számtalan rágalmozó és dicsőítő propaganda irat látott róla napvilágot és születtek hozzá szóló irodalmi alkotások Magyarországon is.

Kutatásom középpontjában Kazinczy Ferenc áll, akinek Napóleon-képe csak látszólag idomult a korban általános tendenciákhoz. Napóleon felemelkedésétől kezdve csodálattal szemlélte őt, ám ennek a rajongásnak nem volt politikai célzata. Érdeklődése a császár személye körül forgott, jellemvonásainak minél pontosabb megismerésére törekedett. Kulcsfontosságúnak tartom, hogy Kazinczy Napóleonnál felépített képét nem torzította el a háborús helyzet eszkalálódása. Míg a nemesség egyes tagjainak véleménye változott minden békekötéssel, minden vesztes csatával, addig ő lehetőleg objektív nézőpontból igyekezett szemlélteni az eseményeket, még ha tudta is, hogy ez nem lehetséges teljesen. Napóleon-képének két döntő mozzanata a nagyság és a jóság, az előbbi a francia császár tetteiből kifolyólag elvitathatatlanul tartotta, utóbbi esetében elismerte, hogy a kérdés nem egyértelmű, ám őt meggyőzték nemes erkölcsre valló tettei és belpolitikájának sikere valamint szellemisége. Úgy gondolom Kazinczy álláspontjának mélyebb analizálása illetve ennek összevetése mások véleményével – legyen szó akár barátjáról Dessewffy Józsefről, vagy a bonapartista Berzeviczy